

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Ella Ylitalo

Rahanpesun estämisen taloustieteelliset näkökulmat

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö
Taloustieteen
kandidaatintutkielma
Kauppatieteiden
kandidaattiohjelma

Vaasa 2024

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Ella Ylitalo		
Tutkielman nimi:	Rahanpesun estämisen taloustieteelliset näkökulmat:		
Tutkinto:	Kauppätieteiden kandidaatti		
Oppiaine:	Taloustiede		
Työn ohjaaja:	Panu Kalmi		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	38

TIIVISTELMÄ:

Rahanpesu on globaali ongelma, joka vaikuttaa koko maailmanlaajuiseen talousjärjestelmäämme. Myös euroalueella ongelma mielletään vakavaksi, sillä rahanpesu yhdessä terrorismin rahoittamisen kanssa aiheuttaa suuria riskejä Euroopan unionin rahoitusjärjestelmän lisäksi myös kansalaisten turvallisuudelle ja alueen talouskasvulle. Tällä hetkellä vuosittaisesta globaalista bruttokansantuotteesta rahaa pestään arviolta noin 2–5 %, mikä tarkoittaa käytännössä noin 715 miljardia euroa.

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, mitä taloustieteestä voi oppia liittyen rahapesun estämiseen, perehtyä nykyisiin käytänteisiin, tutkia niitä tehokkuusnäkökulmasta sekä löytää estämistoimintaan liittyviä kehityskohteita. Nykytilanteen kartoituksella saatiin selville, että rahanpesu aiheuttaa yhteiskunnalle muun muassa rahoitusjärjestelmän vakauden heikkenemistä, markkinoiden vääristymistä, verotulojen menetystä sekä mahdollistaa järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa. Keskeisimmiksi estämistoimiksi havaittiin alan sääntely, kansainvälinen viranomaisyhteistyö, finanssitoimijoiden velvoitteet koskien asiakkaan tuntemista sekä ilmoitusvelvollisten toteuttama riskiperusteinen arviointi. Lisäksi pakotteet ja muut rangaistukset toimivat roolissaan toteuttamassa rahanpesun kriminalisaatiota sekä luodessaan ennalta estävää pelotevaikutusta.

Rahanpesun vastaisten mekanismien toimivuutta ja tehokkuutta arvioitiin soveltamalla käytäntöön taloustieteen teorioita ja malleja. Niillä pyrittiin selittämään rahanpesun esiintyvyyttä, sen määrää sekä rikollisten toimintaa. Merkittävimmin haasteina todettiin olevan kustannushyötyanalyysien toteuttaminen, rahanpesun vastaisten toimien kansainvälinen yhtenäistäminen sekä rikollisten toiminnan ennakointi. Aineiston perusteella havaittiin, että on taloudellisesti kannattavinta ja tehokkainta kohdentaa resursseja rahanpesua ennalta estävään toimintaan. Tutkielman tulosten kannalta on huomioitava käytetyn aineiston rajallisuus, joten tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina. Johtopäätösten perusteella tulevaisuuden tutkimusta tulisi kohdentaa erityisesti selvittämään, mitkä rahanpesun vastaiset toimet ovat kaikista kustannustehokkaimpia ja miten kustannushyötylaskelmista saataisiin entistä realistisempia. Lisäksi tulisi tutkia, mihin suuntaan rikolliset ovat kehittämässä toimintaansa, sillä näin rahanpesun vastaista työtä pystytään kohdentamaan entistäkin paremmin ennalta estävästi, minkä todettiin lopulta olevan erittäin keskeistä rahanpesun tehokkaan torjunnan kannalta.

AVAINSANAT: rahanpesu, rikostaloustiede

Sisällys

2	Johdanto	5
2.1	Tutkimuskysymys	6
2.2	Tutkimusmenetelmä	6
3	Rahanpesu	7
3.1	Rahanpesuprosessi	7
3.2	Rahanpesu euroalueella	8
4	Rahanpesun torjunta	11
4.1	Säätely euroalueella	11
4.2	Riskiperusteinen arviointi	12
4.3	Asiakkaan tunteminen (KYC)	13
4.4	Kansainvälinen viranomaisyhteistyö	14
4.5	Pakotteet	15
4.6	Tekoälyn hyödyntäminen	15
5	Analyysi rikostaloustieteen näkökulmasta	17
5.1	Rikostaloustiede	17
5.2	Kustannus-hyötyanalyysi	18
5.3	Agenttiteoria	20
5.4	Lainvalvonta julkishyödykkeenä	21
5.5	Peliteorian hyödyntäminen AML-toiminnan kehittämisessä	23
5.6	Käyttäytymistaloustiede selittämässä haasteita AML-toiminnassa	26
5.6.1	Laumakäyttäytyminen	26
5.6.2	Optimismiharha	27
5.6.3	Heuristiikat	28
6	Johtopäätökset	30
	Lähteet	33

Kuviot

Kuvio 1. Rahanpesuprosessin tyypilliset vaiheet.	8
Kuvio 2. Rikosten tarjonnan vähentymisen vaikutukset yhteiskunnalle (Roman ja Farrell, 2002, s. 99).	22
Kuvio 3. Esimerkki ekspansiivisen pelin graafisesta esityksestä, jossa kuvataan viranomaisten ja rahoituslaitosten välistä peliä AML-toimintaan liittyen (Araujo, 2009, s. 41).	25

Lyhenteet

AI	Artificial intelligence
AML	Anti-Money Laundering
AMLA	Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism
AMLD	Anti-Money Laundering Directives
AML/CFT	Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism
COAF	Council for Financial Activities Control
CVM	Securities and Exchange Commission
EBA	Euroopan pankkiviranomainen
EIOPA	Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen
ESMA	Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen
EU	Euroopan unioni
FATF	Financial Action Task Force
FIU	Financial Intelligence Unit
KRP	Keskusrikospoliisi
PPS	Public Prosecution Service
SNRA	Supra National Risk Assessment
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime

2 Johdanto

Rahanpesu on globaali ongelma, joka vaikuttaa koko maailmanlaajuiseen talousjärjestelmäämme. Euroalueella ongelma mielletään vakavaksi, sillä rahanpesu yhdessä terrorismin rahoittamisen kanssa aiheuttavat suuria riskejä Euroopan unionin rahoitusjärjestelmän lisäksi myös kansalaisten turvallisuudelle ja alueen talouskasvulle (Eurooppa-neuvosto, 2024). Kuten maailmanlaajuisesti, myös Euroopassa rahanpesun laajuus on merkittävä osuus BKT:sta. Kymmenien vuosien rahanpesun vastaisten toimien kehittämisestä huolimatta tulokset ovat suhteellisen heikkoja, sillä järjestäytyneet rikollisuus menestyvät edelleen (Geiger ja Wuensch, 2007). Verrattuna rahanpesun aiheuttamien suorien ja epäsuorien kustannusten- sekä arvioituun rikollisuuden määrään, estämistoimien saavutukset ovat suhteellisen pieniä ja kustannukset taas vastaavasti korkeat. Voidaan todeta, että tutkielman aihe on siis ajankohtainen ja tärkeä, sillä rahanpesu on yhä sen vastaisesta työstä huolimatta selkeästi makrotalouteen vaikuttava haaste.

Aihe sivuaa myös järjestäytyneen- sekä talousrikollisuuden torjuntaa, sillä riippumatta rikoslajista, yleisin motiivi on rikoksella saavutettu taloudellinen hyöty (Europol, n.d.). Rahanpesun tehokkaammalla torjunnalla saataisiin siis haastavoitettua rikollisten taloudellista hyötymistä rikoksista, millä olisi heidän toimintaansa siten myös ennaltaestäviä vaikutuksia, ja näin ollen pystyttäisiin saavuttamaan myös merkittäviä säästöjä yhteiskunnalle.

Rahanpesun estäminen perustuu useisiin eri keinoihin, joihin lukeutuvat niin taloudelliset kuin lainsäädännölliset mekanismit. Näitä ovat muun muassa voimassa olevat kansalliset- sekä kansainväliset lait, pankki- ja rahoitussektorin rahanpesua koskeva sääntely, varojenjäädätykset sekä toki myös tuomioistuinten määräämät rangaistukset. Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan aihetta kuitenkin enemmän käytössä olevien taloudellisten mekanismien näkökulmasta hyödyntämällä käytäntöön myös taloustieteen teorioita ja malleja.

2.1 Tutkimuskysymys

Tutkielman aihe on rajattu keskittymään rahanpesun estämiseen euroalueella, ja se pyrkii vastaamaan tutkimuskysymykseen: Mitä taloustieteestä voi oppia liittyen rahanpesun estämiseen? Tavoitteena on perehtyä nykyisiin käytänteisiin, tutkia niitä tehokkuusnäkökulmasta sekä löytää estämistoimintaan liittyviä kehityskohteita.

2.2 Tutkimusmenetelmä

Tämän kandidaatintutkielman tutkimusmenetelmä on integroiva kirjallisuuskatsaus. Tarkoituksena on siis tarkastella aihetta jo olemassa olevien materiaalien, tutkimusten ja teorioiden pohjalta siten, että alkuperäisten aineistojen ja tutkimuksien perusteella pystytään tekemään tutkimuskysymykseen vastaavia johtopäätöksiä.

Integroivalle kirjallisuuskatsaukselle ominaisesti tutkielmassa hyödynnetään erilaisin metodisin lähtökohdin tehtyjä tutkimuksia analyysin pohjaksi (Salminen, 2011). Tämä mahdollistaa tutkielmalle laaja-alaisen tiedonhankinnan. Tämä on perusteltua, jotta tutkimusmetodi tukee esimerkiksi erilaisten viranomaissivustojen sekä tieteellisen kirjallisuuden hyödyntämistä, mikä on tarpeen rahanpesun estämistä tutkivan analyysin ja johtopäätösten tekoa varten.

3 Rahanpesu

Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisin keinoin hankittujen varojen alkuperän häivyttämistä siten, että ne saataisiin näyttämään laillisesti hankituilta (Poliisi, n.d.). Rahanpesulle ominaisia tunnusmerkkejä ovat siis muun muassa varojen laiton alkuperä, pyrkimys niiden kierrättämisestä lailliseen maksujärjestelmään sekä näin toimimalla varojen alkuperän piilottaminen (Rahanpesu.fi, n.d.). Toiminta on kriminalisoitua, ja sen rangaistavuutta Suomessa säätelee rikoslain 32 luvun 6 § (Finlex, 2017). Rikosten torjunnassa rahanpesun kriminalisointi on tärkeässä roolissa, koska säännöksillä estetään rikoksentekijää hyödyntämästä taloudellista rikoshyötyä, mikä taas vähentää tekijän edellytyksiä syyllistyä uusiin rikoksiin (Alexander, s. 24–26, 2007).

Ongelman laajuus on merkittävä, sillä vuosittaisesta globaalista bruttokansantuotteesta rahaa pestään arviolta noin 2–5 %, mikä tarkoittaa käytännössä noin 715 miljardia euroa (UNODC, n.d.). Suomessa pestyjä varoja jäi kiinni vuonna 2023 noin miljoona euroa (KRP, 2023). Tarkkaa arviota ongelman todellisesta suuruudesta on kuitenkin haastavaa tehdä toiminnan salaisen luonteen takia.

3.1 Rahanpesuprosessi

Käytännössä itse rahanpesu tapahtuu yleensä kolmivaiheisen prosessin mukaisesti. Yhteistä on, että kukin yksittäinen prosessi alkaa aina jollakin esirikoksella, joka tuottaa pestävät varat. Tällaisia rikoksia voivat tyypillisesti olla esimerkiksi petokset, varkaudet, huumausainerikokset ja velallisen rikokset (Salomaa, 2021).

Kuvio 1. Rahanpesuprosessin tyypilliset vaiheet.

Yllä oleva kuvio mallintaa tiivistetysti prosessin kolme useimmiten havaittavaa vaihetta. Ensimmäistä vaihetta rahanpesuprosessissa kutsutaan sijoittamiseksi. Siinä rikoksella saadut varat pyritään sijoittamaan mukaan lailliseen maksujärjestelmään (UNODC, n.d.). Tällä tavoin poistetaan varojen suora yhteys rikokseen. Ensimmäisessä vaiheessa on kuitenkin todennäköisesti kaikkein suurin kiinnijäämisen riski varsinkin suurempien rahamäärien kohdalla, sillä tällaiset tilanteet saattavat helposti aiheuttaa epäilyksen varojen vastaanottajassa.

Seuraavana prosessissa on harhautusvaihe, jossa varoja pyritään siirtämään maksujärjestelmässä usein kansainvälisesti siten, että niiden alkuperän selvittäminen vaikeutuu (UNODC, n.d.). Tämä on usein vaiheista kaikkein monimutkaisin, ja saattaa sisältää hyvinkin monia transaktioita, jotta varojen alkuperä peittyisi mahdollisimman perusteellisesti. Kolmantena vaiheena on niin kutsuttu palautus- tai integrointivaihe, jossa pestyt varat palautetaan tekijälle laillisin tai ainakin laillisilta näyttävin keinoin (UNODC, n.d.). Tässä kohtaa prosessia voidaan siis todeta varojen olevan integroituneita lailliseen maksujärjestelmään, mikä taas mahdollistaa niiden vapaan käytön rikollisen haluamaan käyttötarkoitukseen.

3.2 Rahanpesu euroalueella

Euroopassa rahanpesun määrä on vuosittain noin 1,3 % EU:n bruttokansantuotteesta (Euroopan tilintarkastustuomioistuin, 2021). Se vastaa noin 220 miljardia euroa, joten

ongelman voidaan todeta olevan mittasuhteiltaan suuri. Rahanpesun estämisen keskeisimpiä haasteita niin euroalueella kuin globaalistikin ovat maakohtaiset eroavaisuudet finanssivalvonnassa ja alan sääntelyssä. Sen merkittävimpiä negatiivisia vaikutuksia ovat muun muassa rahoitusjärjestelmän vakauden heikkeneminen, markkinoiden vääristyminen, verotulojen menetys sekä järjestäytyneen rikollisuuden mahdollistaminen. Rahoitusjärjestelmän vakauden heikkeneminen sekä markkinoiden vääristyminen ilmenee esimerkiksi pestyjen varojen avulla tehtyjen sijoitusten tai ostojen aiheuttamana kilpailun vääristymisenä sekä näin ollen myös luottamuksen vähentymisenä rahoitussektoria kohtaan. Verotulojen menetys perustuu rahanpesun kautta tapahtuvien veropetosten aiheuttamiin yhteiskunnalta saamatta jäämiin tuloihin. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen rahanpesu on toiminnan rahoitusta mahdollistavassa roolissa, minkä seurauksena aiheutuu muiden yhteiskunnallisten ongelmien lisäksi myös lisää menoja.

Euroalueella käytetyimmät rahanpesumenetelmät liittyvät yhtäaikaaisesti moniin eri talouden sektoreihin. Esimerkiksi pankkisektori on sääntelystään huolimatta suuressa roolissa mahdollistamassa euroalueen rahanpesua, sillä rikolliset hyödyntävät pankkien palveluita saadakseen pestyt varat sulautumaan lailliseen maksujärjestelmään. Toisena EU:lle tyypillisenä rahanpesun mahdollistajana toimivat erilaisten kuoriyhtiöiden kautta suoritettavat kiinteistökaupat, jotka mahdollistavat rikollisille anonyymien tavan suurien rahamäärien pesemiseen (Remeur, 2019, s. 5). Lisäksi kryptovaluutat ovat tulleet merkittäväksi osaksi euroalueen rahanpesua (Europol, 2021, s. 2). Kiinteistö- sekä virtuaalivaluuttakauppoja yhdistävät niiden mahdollistama korkea anonymiteetti sekä ostojen kansainvälinen luonne. Niin euroalueella kuin globaalistikin on yleistynyt mahdollisuus tilata rahanpesu palveluna, jolloin kyberrikolliset tavoittelevat taloudellista hyötyä myymällä rahanpesua tai muita talousrikoksia kolmansille osapuolille (Kramer ja muut, 2023, s. 315). Kyseiset toimintaympäristöt ovat siis omiaan tarjoamaan suotuisat olosuhteet rikollisille rahanpesua varten.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä FATF ja Euroopan komissio julkaisevat vuosittain listauksen valtioista, joiden ALM/CFT-toiminnassa on selkeitä puutteita. FATF käyttää raporteissaan jaottelua mustasta- ja harmaasta listasta. Mustalle listalle kuuluvat maat, joita pidetään yhteistyöhaluttomina maailmanlaajuisissa pyrkimyksissä torjua rahanpesua ja terrorismin rahoitusta (KRP, 2023, s. 10). Harmaa lista puolestaan kattaa maat, joissa on korkea riski rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen, mutta jotka kuitenkin ovat virallisesti sitoutuneet työskentelemään yhteistyössä FATF kanssa korjatakseen toimintansa puutteet (KRP, 2023, s. 10). Tällä hetkellä mustalla listalla ei ole euroalueen valtioita, mutta harmaalla listalla ovat Kroatia ja Monaco (FATF, 2024).

4 Rahanpesun torjunta

Rahanpesun estämisellä (AML) tarkoitetaan toimia, joiden tavoitteena on poistaa se mahdollisuus, että rikoksella saadut varat saataisiin näyttämään laillisesti hankituilta siirtämällä ne lopulta viranomaisten ulottumattomiin (Jantunen, 2019). Toiminta koostuu pääasiassa laeista, viranomaistoiminnasta sekä ilmoitusvelvollisten ja yksityishenkilöiden tekemistä ilmoituksista. Torjuntaan on olemassa useita mekanismeja, joiden yhteisvaikutuksella päästään yleensä parhaimpiin tuloksiin.

Koko rahanpesun torjunnan perustana voidaan kuitenkin pitää kansainvälisiä standardeja ja sääntelyä (Finanssivalvonta, n.d.). Koska rahanpesun luonteeseen kuuluu usein ulkomaille kohdentuvat transaktiot, tärkeässä roolissa torjuntatyössä voidaan yleisesti pitää myös eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kansainvälistä yhteistyötä. Seuraavaksi käsitellään tarkemmin eri mekanismeja, jotka ovat keskeisimpiä rahanpesun estämisessä euroalueella.

4.1 Sääntely euroalueella

Rahanpesun estäminen euroalueella sääntelyn keinoin perustuu pitkälti EU:n rahanpesudirektiivien (AMLD) soveltamiseen. Sääntelyn tarkoituksena on luoda kansainvälisellä tasolla mahdollisimman yhdenmukaisia säännöksiä sekä parantaa viranomaisyhteistyötä muun muassa mahdollistamalla laajempia toimivaltuuksia, jotta rahanpesun vastainen kansainvälinen yhteistyö olisi mahdollisimman sujuvaa. EU:n säännökset perustuvat vahvasti maiden hallitusten välisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) antamiin kansainvälisiin suosituksiin (Valtiovarainministeriö, n.d.).

Euroopan unionin poliittisella asialistalla ollut ensimmäinen rahanpesun vastainen direktiivi hyväksyttiin vuonna 1991 (Eurooppa-neuvosto, 2024). Euroalueella torjuntaan on siis panostettu vuosikymmeniä, mutta edelleen toiminnan kehittäminen on tarpeellista, sillä myös rikolliset uudistavat käyttämiään menetelmiä jatkuvasti. Uusin

Eurooppa-neuvoston 5/2024 hyväksymä kuudes rahanpesudirektiivi sisältää parannuksia muun muassa valvonnan johdonmukaisuuteen, parempaan organisointiin sekä tiukempaan asiakkaan tuntemiseen (EUR-Lex, 2024). Sillä myös yhdenmukaistetaan ensimmäistä kertaa kaikki rahanpesun torjuntasäännöt koko euroalueella, sekä perustetaan uusi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomainen Authority for Anti-money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (AMLA) (Eurooppa-neuvosto, 2024).

Kansainvälisen lainsäädännön yhtenäistämisen lisäksi olisi tarpeellista uudistaa, tai ainakin tarkentaa myös kansallista rahanpesua koskevaa lainsäädäntöä. Esimerkiksi Suomessa Rikoslain 32 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan rikoksella hankitun omaisuuden vastaanottaminen, käyttäminen ja siirtäminen on rangaistavaa ainoastaan, jos siihen liittyy toiminnan tarkoituksellisuus (Finlex, 2009). Kuitenkin esimerkiksi KKO:2009:59 tapauksen ratkaisussa erimielisyyttä ratkaisijoiden välillä aiheutti tarkoitustahallisuus, jonka kriteerien täyttymiseksi varojen alkuperän peittämisen ja häivyttämisen tulisi olla toiminnan välitön päämäärä. Tarkoitustahallisuuden mukaisuus päätetään usein langettavaksi näytön kokonaisarvioinnilla (Koivisto, n.d., s. 148), kuten tässäkin tapauksessa on mitä ilmeisimmin toimittu. Ristiriitaista on siis se, että rikoslain 3 luvun 1 §:n 1 momentista ilmenevä laillisuusperiaate huomioiden tässä tapauksessa laissa ilmenevää tunnusmerkistökäsitteitä tulkittiin sen vakiintuneesta määrittelystä poiketen. Tarkentamalla lain sisältöä ja soveltamista päästäisiin siis tehokkaampaan oikeuskäytäntöön vähentämällä tulkinnallisten ristiriitojen mahdollisuutta.

4.2 Riskiperusteinen arviointi

AML/CFT-toiminnan keskeisimmässä roolissa kaikilla estämistyön tasoilla on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien arviointi (Finanssivalvonta, 2024). Riskiperusteinen arvio pohjautuu EU:n neljännen rahanpesudirektiivin 6. artiklan Euroopan komissiolle esitettyyn veloitteeseen arvioida niitä Euroopan unionin sisämarkkinoihin vaikuttavia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, jotka liittyvät rajat ylittäviin toimiin (Finanssivalvonta, 2024). Myös FATF on antanut suosituksensa, jonka mukaan

maiden tulisi tehdä riskiarvioita kaikilla aloilla, joihin sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia (Euroopan komissio, 2022, s. 1). Vaikka riskiarviolle ei olekaan täysin aukottomia sisältömääräyksiä, olennaista on, että ilmoitusvelvollinen määrittää riskinottohalukkuutensa (Finanssivalvonta, 2024).

Riskiperusteista arviointia käytännön tasolla suorittavat ilmoitusvelvolliset, jotka tarvittaessa raportoivat saamiaan tietoja eteenpäin asiasta vastaaville viranomaisille. Ilmoitusvelvollisiin euroalueella kuuluvat muun muassa luotto- ja vakuutuslaitokset, maksujen välittäjät, virtuaalivaluutantarjoajat, varainhoitajat, perintätoimistot, valuutanvaihtajat, asianajajat ja muut oikeudellisten palveluiden tarjoajat, yrityspalvelut ja veroneuvonta, kirjanpitäjät, tilintarkastajat, kiinteistön- ja vuokrahuoneistonvälittäjät, rahapelien tarjoajat sekä tietyissä tilanteissa myös tavara- ja taidekauppiat (Finlex, 2017). Heidän roolinsa on keskeinen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehyksessä, ollessaan parhaassa asemassa havaitakseen epäilyttävää toimintaa (Eurooppa-neuvosto, 2024). Merkittävä ennaltaehkäisevä vaikutus perustuu siis ilmoitusvelvollisten rahoitustietojen jäljitettävyyteen (Euroopan komissio, 2022, s. 15).

4.3 Asiakkaan tunteminen (KYC)

Suomessa laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä velvoittaa ilmoitusvelvollisia tekemään riskiarvion asiakkaistaan 2 luvun 3.1 §:n mukaan (Finlex, 2017). Vastaava sääntely on voimassa myös muissa EU-maissa viimeisimmän direktiivin tultua voimaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ilmoitusvelvollisten tulisi soveltaa käyttöönottamiaan asiakkaan tuntemiseen liittyviä vähimmäiskriteereitä asiakassuhteissaan (Finanssivalvonta, 2018). Vaikka sääntelykriteerit ovatkin laajalti yhtenäistetyt, jää direktiivin luomalle soveltamisvapaudelle kuitenkin tilaa, mikä luo käytänteisiin joitakin maiden välisiä eroja.

Esimerkiksi Suomessa ilmoitusvelvollisten velvoitteet liittyen asiakkaan tuntemiseen koostuvat pääasiassa henkilöllisyyden todentamisesta, tosiasiallisen edunsaajan tunnistamisesta, määräysvaltasuhteiden selvittämisestä, asiakkaan liiketoiminnan

laadun sekä laajuuden tuntemisesta ja edellä mainittujen tietojen säilyttämisestä (Finanssivalvonta, 2018). Lisäksi ilmoitusvelvollisia koskee selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus, mikäli he havaitsevat epäilyttävää liiketoimintaa (Finanssivalvonta, 2018). EU-alueella ilmoitusvelvollisten on mahdollista ulkoistaa valvontaprosessi kolmannelle osapuolelle, mutta tällöinkin vastuu säilyy ilmoitusvelvollisilla (Koczan, 2021). Yleisesti on myös tärkeää, että kyseisiä prosesseja ja ilmoitusvelvollisten toimijoiden henkilöstöä kehitetään jatkuvasti, jotta riskienhallinnan taso mukautuu myös tulevaisuuden tarpeisiin.

4.4 Kansainvälinen viranomaisyhteistyö

Kuten edellä on todettu, ilmoitusvelvollisten lisäksi kansainvälinen viranomaisyhteistyö on keskeisessä roolissa AML-toiminnassa. Sääntelyn asettaessa niin sanotusti ohjeet ja toimivaltuudet AML-toiminnalle, on viranomaisten rooli valvoa, ylläpitää ja kehittää sääntelyn noudattamista. Kansainvälistä viranomaistoimintaa ohjaa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n yhteydessä toimiva hallitusten välinen toimintaryhmä FATF, joka kehittää ja antaa suosituksia ja myös seuraa niiden toteutumista jäsenmaissa tekemällä vuosittaisia kyselyitä ja maa-arviointeja (Finanssivalvonta, n.d.).

EU-maiden kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset (FIU) perustettiin toimimaan yksityisen sektorin ja rikoslainsäädännön täytäntöönpanoelinten välillä. Selvittelykeskusten tehtävinä on vastaanottaa, analysoida ja välittää yksityisen sektorin havaitsemista ja ilmoittamista epäilyttävistä liiketoimista laatumia ilmoituksia. (European Council, 2024). FIU:n merkitys AML-toiminnassa korostuu heidän laajojen taloustietoaaineistojensa sekä toimivaltuuksiensa ansiosta kansallisella tasolla. Suomessa vastaavana tahona toimii KRP:n rahanpesun selvittelykeskus. Sen keskeisiksi tehtäviksi on määritelty rahanpesurikosten estäminen, paljastaminen, selvittäminen sekä syyteharkintaan saattaminen. Lisäksi selvittelykeskus käsittelee ilmoitusvelvollisten ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ja analysoi sekä välittää tietoa muille viranomaisille (Valtiovarainministeriö, 2022).

Lisäksi Euroopan valvontaviranomaiset, eli Euroopan pankkiviranomainen (EBA), Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen (EIOPA) ja Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) ovat oikeutettuja ohjeistamaan kaikkia kansallisia valvontaviranomaisia saadakseen aikaan mahdollisimman yhdenmukaisen valvontakäytännön sekä EU-oikeuden soveltamisen (Finanssivalvonta, 2023). Näin ollen heidän toimintansa mahdollistaa myös rahanpesun tehokkaampaa valvontaa muun muassa poistamalla mahdollisia sääntelyeroavaisuuksien aiheuttamia aukkoja, joista voisi olla hyötyä rikollisille.

4.5 Pakotteet

Vaikka tuomioistuinten asettamilla rangaistuksilla on myös tärkeä merkityksensä AML-toiminnassa, keskitytään rangaistusten vaikutusten tarkastelemiseen tässä kontekstissa enemmän makrotasolla vaikuttavien finanssipakotteiden näkökulmasta.

Kansainvälisillä pakotteilla viitataan esimerkiksi taloudellisen tai kaupallisen yhteistyön, liikenne- ja viestintäyhteyksien tai diplomaattisten suhteiden rajoittamiseen tiettyä ryhmää tai valtiota kohtaan (Ulkoasiainministeriö, n.d.). Rahanpesua torjuttaessa finanssipakotteiden toiminta perustuu pakotteen kohteena olevan toimijan pois rajaamiseen kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta. Tällöin heidän toimintansa rajoittuu huomattavasti, eivätkä he näin ollen pysty hyödyntämään esimerkiksi pankkipalveluita integroidessaan varoja lailliseen maksujärjestelmään. Lisäksi pakotteiden tavoitteena on aiheuttaa rangaistuksen luomalla uhalla ja taloudellisten kannustimien avulla intressejä toimia tai harjoittaa liiketoimintaa laillisin keinoin.

4.6 Tekoälyn hyödyntäminen

Teknisen kehityksen ja muuttuvan toimintaympäristön myötä niin rikolliset kuin rahanpesun vastaiset toimijatkin pystyvät käyttämään yhä edistyneempää teknologiaa. Tämän takia onkin tärkeää, että muun muassa tekoälyn tuomia mahdollisuuksia

hyödynnettäisiin mahdollisimman tehokkaasti AML-toiminnassa. Esimerkiksi selvittelykeskukset hyötyvät merkittävästi AI-pohjaisista työkaluista käsitellessään suuria aineistoja useista eri lähteistä. Heidän toiminnassaan tekoälyä voi hyödyntää muun muassa tehokkuuden, laadun ja optimaalisen henkilöstöressurssien käytön maksimointiin kokoamalla ja analysoimalla suurempia tietomääriä nopeammin ja tehokkaammin verrattuna perinteisiin menetelmiin (Pavlidis, 2023).

Vaikka tekoälyn hyödyntäminen vaikuttaakin pitkällä aikavälillä taloudellisesti tehokkaalta ratkaisulta, tulee sen käyttöönotto vaatimaan merkittäviä resursseja useilta eri toimijoilta. Ratkaistavana on myös vielä useita haasteita liittyen muun muassa tekoälyn antamien päätösten perusteluihin, luotettavuuteen, yksityisyyteen koskien esimerkiksi asiakas- ja tapahtumatietoja, puolueettomuuteen päätöksenteossa sekä tarpeeksi selkeään alan lainsäädännön luomiseen (Kute ja muut, 2021, s. 14). Näin ollen AI-pohjaisten työkalujen yleistymisen esimerkiksi osaksi ilmoitusvelvollisten arkisia työkaluja tulee vaatimaan suurten investointien lisäksi myös muutoksia moniin eri sektoreihin lainsäädännön ajankohtaistamisesta henkilöstön kouluttamiseen sekä tietojärjestelmien uudistamiseen.

5 Analyysi rikostaloustieteen näkökulmasta

Rahanpesun estämisen kehittämiseksi ja parhaiden käytäntöjen löytämiseksi on mielekästä hyödyntää taloustieteen teorioita ja malleja. Tällä tavoin pystytään muun muassa selittämään, mallintamaan sekä vertailemaan eri estämismekanismien tehokkuutta ja kannattavuutta. Jotta pystyisimme analysoimaan euroalueella tapahtuvan rahanpesun ilmentymiä ja sen syitä entistä syvällisemmin, on rikostaloustieteen periaatteiden tunteminen kannattavaa.

Tavoitteena on siis selvittää, miten taloustieteen teoriat kytkeytyvät rikostaloustieteeseen ja kuinka niitä voidaan hyödyntää tutkimuskysymyksen vastaamisessa. Aihetta lähestytään taloustieteelle tyypillisestä näkökulmasta, jonka mukaan agentti, eli tässä tapauksessa rikollinen toimii rationaalisesti ja perustaa päätöksentekonsa hyödyn maksimointiin (Keinänen, 2004, s. 226).

5.1 Rikostaloustiede

Taloustieteilijät alkoivat tutkia Nobel-palkitun Gary Beckerin johdattamana myös kriminologiaa hyödyntämällä kattavaa malliaan yksilöiden rationaalisesta käyttäytymisestä, mikä muodosti alun modernin rikostaloustieteen tutkimukselle. Mallin mukaan yksilön preferenssien pysyessä muuttumattomina, sen avulla voidaan ennustaa, miten rangaistusten ankaruus ja todennäköisyys vaikuttavat rikollisuuden määrään (Becker, 1968, s. 383). Näin ollen tekijä päättää toimia lain vastaisesti, jos rikoksella saavutettu odotettu hyöty on suurempi kuin sen aiheuttamat kustannukset. Mallin mukaan odotettu hyöty kattaa suoran taloudellisen hyödyn lisäksi myös esimerkiksi muiden hyväksynnän ja koston. Vastaavasti taas rikoksen kustannukset kattavat mallissa taloudellisten kustannusten lisäksi myös vankeuden, menetetyt tulot sekä mahdolliset sosiaaliset haitat. Lisäksi mallin avulla voidaan huomioida mahdolliset rikoksen teon vaihtoehtoiskustannukset, eli agentin menettämien varojen määrä, mikäli hän käyttää resurssejaan rikoksen suorittamiseen.

Beckerin mallin haastajaksi on noussut Adelsteinin malli, joka korostaa rangaistusvaihetta pyrkimällä luomaan tuomion täytäntöönpanolla sen suuruisen koston, että se riittää rikollisen aloittaman niin sanotun vaihdannan kierteen, eli Beckerin mallin mukaisen kaupankäynnin päättämiseen (Miceli, 2021, s. 524). Lähestymistavan ensisijaisena keinona estää rikollisuutta on siis rikosten uusimistodennäköisyyden vähentäminen. Mallien laittaminen paremmuusjärjestykseen ei ole kuitenkaan niin mielekästä, sillä niitä vertailtaessa on enemmänkin kysymys siitä, minkälainen etiikka ja normit ohjaavat yhteiskunnan näkemystä ja halua käsitellä rikollisuutta.

Rikostaloustieteelle on tyypillistä selittää myös rikosten määrää yhteiskunnassa. Tähän hyödynnetään yleisesti empiiristä aineistoa, joka mahdollistaa rikostaloustieteen ja ekonometrian mallien avulla muun muassa tulevaisuuden ennusteiden tekemisen sekä muuttujien välisten selityssuhteiden analysoinnin. Esimerkiksi Bunin ja muiden (2020, s. 28) empiriaan perustuva tutkimus osoittaa, että rikoksesta kiinnijäämisen ja tuomitsemisen riskin lisääminen vähentää rikollisuutta selkeästi enemmän kuin rangaistusten ankaruuden lisääminen. Tällaiset tulokset taas ovat kiinnostavia esimerkiksi yhteiskunnallisen päätöksenteon kannalta. Myös Beckerin (1968, s.383) mukaan esimerkin kaltaisten tilanteiden tutkiminen on tärkeää, sillä hän painottaa teoksessaan resurssien ja rangaistusten allokoinnin merkitystä maksimaalisen rikostentorjunnan tehokkuuden saavuttamiseksi. on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että yleisellä tasolla empiirisiä tutkimuksia tulkittaessa vain osa rikoksista tulee poliisin tietoon, joten tuloksia ei näin ollen voida välttämättä pitää täysin totuudenmukaisina esimerkiksi alueellisiin rikosten määrään pohjautuviin tutkimuksiin viitattaessa.

5.2 Kustannus-hyötyanalyysi

Kustannus-hyötyanalyysi on keskeinen työkalu julkisen päätöksenteon perustana (Mark, Cohen ja Farrington, 2021, s. 284). Rikostaloustieteeseen liittyvän kustannus-hyötyanalyysin tarkoituksena on analysoida rikoksen estämistoiminnan kannattavuutta, eli määritellä laskemalla tuottaako torjunta enemmän taloudellista hyötyä kuin

kustannuksia. Kyseisen menetelmän soveltamisala on laaja, eli siitä on hyötyä monilla eri toimialoilla. On siis kannattavaa tehdä päätökset kustannus-hyötyanalyysien tuomaan tietoon perustuen koskien myös erilaisia rahanpesun estämistoimien käyttöönottoa. Tällöin AML-toimenpiteet edustavat mallin kustannustekijöitä ja niistä saatava taloudellinen säästö taas mallista saatavia hyötyjä.

Vaikka menetelmä on tärkeä osa koskien AML-toimien kannattavuuden arviointia, ei kustannus-hyötyanalyysin hyödyntäminen ja tulokset välttämättä ole täysin yksiselitteisiä. Beckerin mallia sovellettaessa AML-kontekstissa on huomioitava poikkeama mallin pääasialliseen soveltamistapaan verrattuna. Tällöin ennaltaehkäisy- ja rangaistusmittaukset eivät kohdistu alkuperäiseen rikokseen tai rikolliseen, vaan rahanpesijän seuraamukseen, joka ei välttämättä ole sama henkilö kuin alkuperäinen rikollinen, minkä seurauksena mahdollinen rahanpesijän tuomio ei automaattisesti tarkoita alkuperäisen rikollisen tuomiota (Geiger ja Wuensch, 2007, s.95). Eri toimenpiteiden vaikutukset saattavat siis ylittää hyvinkin laajasti talouden eri sektoreihin, jolloin absoluuttisten euromäärien arviointi ja toimien oikeanlainen kohdentaminen voi olla haastavaa, ja näin ollen aiheuttaa tulosten epätarkkuutta. Ei siis voida keskittyä pelkästään suoriin kustannuksiin, vaan kustannus-hyötyanalyysijä tulkittaessa tulee huomioida myös rahanpesun epäsuorat vaikutukset. Lisäksi analyysin toteuttaminen voi viedä melko paljon aikaa ja prosessi saattaa tulla hyvin kalliiksi (Jacobsen, 2013, s. 19), mikä laskee siitä saatavan hyödyn määrää.

Farringtonin ja Welshin (2023, s.90) mukaan useisiin tutkimuksiin perustuen kustannus-hyötyanalyysien tulokset rikosten estämisessä ovat haastavasta toimialasta huolimatta tuottaneet merkittävästi hyötyä niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä tarkasteltuna. On kuitenkin huomionarvoista mainita, että kustannusten ja hyötyjen määrien laskemisen laadulla on merkittävä rooli analyysin todenmukaisuuden kannalta. Masciandaro (1999, s. 239) toteaa, että kustannusten tehokas realisointi mahdollistaa myös sääntelyn tehokkuuden kasvun, mikä tukee laajat vaikutukset huomioivien kustannus-hyötyanalyysien kannattavuutta. Erityisesti varhaisessa vaiheessa ennalta estävästi

suoritetut toimenpiteet tuottavat suurimman taloudellisen hyödyn (Farrington ja Welsh, 2023, s. 90). Tämän perusteella voidaan siis todeta, että myös AML-toimet tulisi erityisesti kohdentaa rahanpesun ennalta estämiseen sen laajat vaikutukset huomioiden, jotta niillä saavutettaisiin paras taloudellinen hyöty. Tällöin rikollisuuden kasvua saataisiin estettyä mahdollisimman kustannustehokkaasti, mikä taas vähentäisi pitkällä aikavälillä myös laajempia rikollisuudesta aiheutuvia kuluja yhteiskunnalle.

5.3 Agenttiteoria

Jensenin ja Mecklingin (1976, s. 5) mukaan agenttiteorian perustana on päämiehen ja hänen palkkaamansa agentin välinen sopimus, jonka mukaan päämies delegoi osan päätösvallastaan agentille tilanteessa, jossa vallitsee epäsymmetrinen informaatio. Oletuksena on, että kumpikin osapuoli toimii rationaalisesti ja pyrkii maksimoimaan toiminnassaan omaa hyötyään. Tällainen tilanne on omiaan aiheuttamaan ristiriitoja, sillä usein päämiehen ja agentin tavoittelemat edut poikkeavat toisistaan.

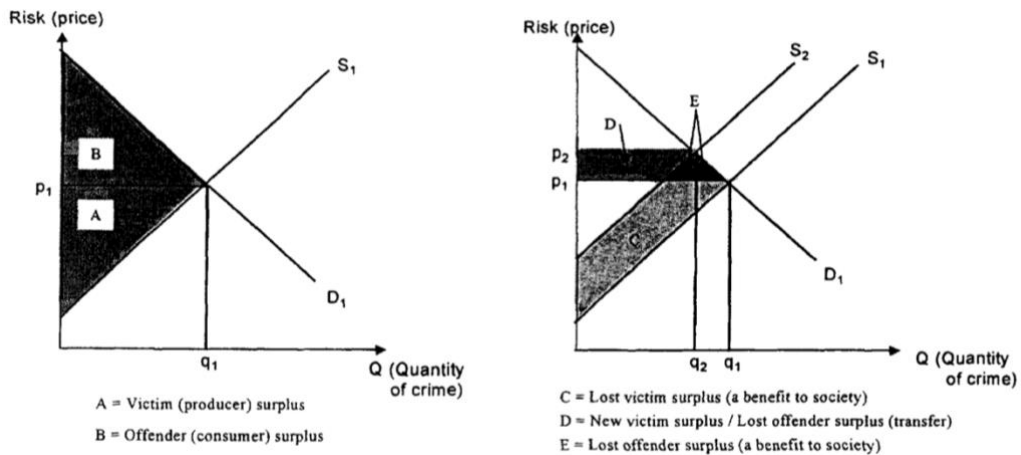
AML-toimintaan liittyen päämies-agenttiongelman ilmentämä intressiristiriita esiintyy muun muassa pankkien ja rahoituslaitosten sekä sääntelyviranomaisten välillä. Sääntelyviranomaiset edustavat tällöin päämiehiä ja pankkisektorin toimijat agenteja toimiessaan sääntelyviranomaisten vaatimalla tavalla tunnistaessaan ja valvoessaan asiakkaitaan sääntelyn mukaisesti. Tällöin päämiesten etu valtioiden edustajina on saavuttaa mahdollisimman vakaa talous, parantaa turvallisuutta ja estää harmaan talouden aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle. Agenttien etuna luotettavasti toimimisen käänköpuolena taas saattaa olla omien taloudellisten voittojen maksimoiminen hyödyntämällä rikollisesti toimivia asiakkaita olemalla puuttumatta heidän toimintaansa. Tällöin finanssialan toimijoilla on käytössään enemmän informaatiota koskien markkinoiden todellista tilannetta ja asiakasjoukkoaan, eikä sääntelyviranomaiset välttämättä pysty valvomaan heitä riittävästi, jolloin syntyy kannustin agenttien epärehelliseen toimintaan. Muun muassa euroalueella tähän on puututtu asettamalla rangaistuksia luomiaan kannustimia toimia rehellisesti ja päämiehen edun mukaisesti.

Naheemin (2016, s. 27) mukaan useissa tutkimuksissa ratkaisuna esitetyn pelkän agenttia koskevan sääntelyn lisääminen on yleensä kuitenkin kostautunut päämiehelle, kun taas parhaana ratkaisuna esitettiin kumpaakin osapuolta hyödyttävä sopimus tai malli. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi pankkisektorin raportointitarpeen vähentämistä luomalla sujuvampia järjestelmiä tiedon jakamiseen, jolloin toiminta hyödyttäisi kumpaakin osapuolta. Euroalueella esimerkiksi EBA tukee finanssialan toimijoiden resurssien tehokasta allokointia AML-toiminnassa kannattamalla riskiperusteista lähestymistapaa (EBA, 2023). Tällöin toimijat allokoivat resurssiaan suurimpiin rahanpesuriskin sisältäviin kohteisiin, vähentäen näin tarpeettoman laajaa raportointia ja sen tuomia ylimääräisiä kustannuksia. Tämä hyödyttää sekä päämiehiä että agenteja vähentämällä tarpeettoman laajan raportoinnin aiheuttamia ylimääräisiä kustannuksia parantamalla valvonnan tehokkuutta.

5.4 Lainvalvonta julkishyödykkeenä

Julkishyödykkeiden teorian mukaan julkishyödykkeillä tarkoitetaan tarkoituksellisesti rajoittamattomia julkisen sektorin tarjoamia palveluita, joita yksityinen sektori ei pysty tarjoamaan (Hämäläinen, 2024, s.3). Julkishyödykkeille ominaista on niiden laskevien rajakustannusten ansiosta saavutettava alhainen lisäkustannusten taso, mikä mahdollistaa niiden rajoittamattomuuden ja yhtäaikaisen kulutuksen. Yksi tärkeistä rahanpesun torjuntaan liittyvistä julkishyödykkeistä on lainvalvonta. Siihen käytettyjen resurssien määrä pohjautuu väestön kantaan, kuinka arvokkaana he pitävät uhriksi joutumisen riskin pienentämistä, eli toisin sanoen halukkuuttaan maksaa rikollisuuden vähentämisestä (Cohen ja Farrington, 2021, s. 287). Tämä suhtautuminen tarjoaa käsitteellisesti parhaan lähestymistavan arvioitaessa epäsuorasti vaihdettavan hyödykkeen rahallista arvoa. Näin ollen pystytään siis laajentamaan näkökulmaa pelkistä suorista rikoksen aiheuttamista kustannuksista lähemmäs todellisia yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Kohdennettaessa resursseja lainvalvontaan liittyen rahanpesun- ja ylipäättään rikollisuuden torjuntaan, on ymmärrettävä sen vaikutukset rikosten kysynnän vähentymiseen. Keskeistä on siis määrittää, millä hinnalla päästään yhteiskunnan kannalta riittäviin tuloksiin, eli pystytään vähentämään rikollisuutta mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Kuvio 2. Rikosten tarjonnan vähentymisen vaikutukset yhteiskunnalle (Roman ja Farrell, 2002, s. 99).

Yllä oleva kuvio kuvaa tehokasta rikosentorjuntakäyttäytymistä, jonka mukaan rikollisuuden hinnan, eli riskin noustessa myös rikollisuuden määrä vähenee (Roman ja Farrell, 2002, s. 100). Mallia on kuitenkin mahdollista soveltaa myös yhteiskunnan kustannusten kuvaamiseen, jolloin malli esittää yhteiskunnan saavuttaman hyödyn määrän E, kun taloudellisia resursseja lisätään rikosten torjuntaan p_1 tasolta p_2 tasolle, mikä taas saa aikaan rikosten tarjontakäyrän siirtymisen vasemmalle kohdasta S_1 kohtaan S_2 , mikä tarkoittaa käytännössä rikosten määrän vähentymistä q_1 ja q_2 erotuksen verran. Mallin avulla voidaan siis arvioida kuinka paljon taloudellisia resursseja kannattaaallokoida lainvalvontaan ja rahanpesun estämiseen, jotta yhteiskunta hyötyy siitä riittävästi, ja rikollisuuden määrä saadaan toivotulle tasolle mahdollisimman kustannustehokkaasti. Keskeiseksi haasteeksi muodostuu kuitenkin lainsäätäjien tasapainoilu talousjärjestelmän eheyden suojelemisen tehokkaalla sääntelyllä ja rahoitusvälittäjien tehokkuuden heikentämisen välillä, mikä johtuu sääntelystä

aiheutuvista kustannuksista (Masciandaro, 1999, s. 239). Näin ollen lainsäätäjän sietokyky rahanpesun aiheuttamille vahingoille ja sääntelyn kustannuksille määrittää heidän intressinsä kohdentaa resursseja AML-toimintaan.

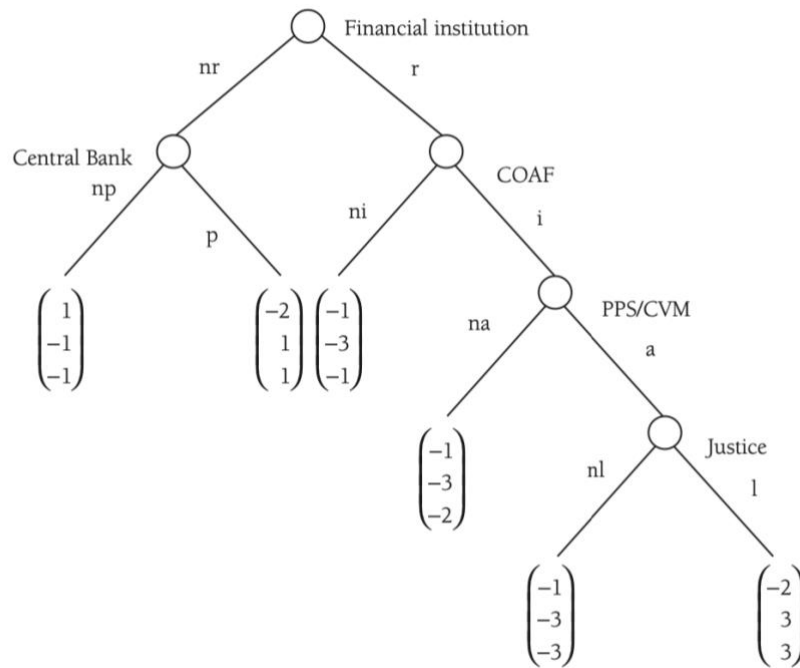
5.5 Peliteorian hyödyntäminen AML-toiminnan kehittämisessä

Peliteoria on yksi keskeisistä taloustieteen tutkimuksen työkaluista. Burkeyn (2013, s. 2) mukaan peli on strategisten siirtojen kokonaisuus, jossa tavoitteena on tehdä parhaat siirrot, joihin vaikuttavat myös muiden pelaajien parhaat siirrot. Tällöin siis vastakkaisen osapuolen siirrot ovat pelin lopputuloksen kannalta aivan yhtä tärkeitä kuin omatkin valinnat. Analysoitaessa pelejä oletetaan, että pelaajat toimivat rationaalisesti ja pyrkivät aina maksimoimaan omaa hyötyään, mikä motivoi osapuolia valitsemaan aina preferenssejään tukevan strategian. Valittavat strategiat riippuvat myös saatavilla olevan tiedon määrästä, eli siitä, vallitseeko täydellisen- vai epätäydellisen informaation olosuhteet. Tulee myös huomioida, käytetäänkö pelissä analyysin työkaluna Nash-tasapainoa, jossa kukaan ei enää pysty parantamaan tilaansa muuttamalla strategiaansa vain yksipuolisesti. Vaikkei Nash-tasapaino välttämättä ole kaikista eniten hyötyä tuottava vaihtoehto pelaajien kannalta, se on silti analyysin välineenä ennustettava ja vakaa. Joissakin tilanteissa pelaajat pyrkivät hyödyntämään pelin strategista epätasapainoa, jolloin halutaan selkeästi voittaa vastapuoli järjestämällä itselle parempi strateginen tilanne esimerkiksi erilaisissa kilpailullisissa asetelmissä.

AML-toimintaan liittyen peliteoria tarjoaa malleja analysoida muun muassa rikollisten ja lainvalvontaviranomaisten strategista reagoitua sääntelyyn tai uusiin käytännön tapoihin pestä rahaa. Esimerkiksi Imanpour ja muut (2019, s. 8) käyttivät Hollannista, Espanjasta, Ruotsista ja Puolasta keräämäänsä dataa analysoidessaan johtamiensa peliteoreettisten mallien avulla sosiaalisia verkostoja rahanpesuprosessissa sekä lainvalvontaviranomaisten optimaalista päätöksentekoa, joka johtaisi yhteiskunnassa rikollisuuden minimointiin. He osoittavat tekemällään tutkimuksellaan, että peliteorian avulla pystytään todistamaan muun muassa rahanpesun torjunnalla olevan merkittävä ja tehokas pelotevaikutus kyseisissä Euroopan maissa, mikäli lainvalvontavirastot

käyttäisivät optimaalisesti noin 35% rikostorjuntabudjetistaan rahanpesun torjuntaan. Gaviyau ja Sibindi (2023, s. 227) taas osoittavat evolutionaariseen peliteoriaan pohjautuvalla tutkimuksellaan, että AML-toiminnan ytimessä on sääntelijöiden, pankkien ja työntekijöiden yhteistoiminnan lisäksi erittäin keskeisessä roolissa AML-toimijoiden työmotivaatio sekä sääntelyjärjestelmän suunnittelu. Tätä tukee myös Araujon (2009, s. 37) tekemä tutkimus, jossa hän mallinsi täydellisen informaation dynaamista peliä liittyen AML-sääntelyn tehokkuuteen ja toimivuuteen. Tuloksena hän todisti ilmoitusvelvollisten alhaisen motivaatioon raportoida epäilyttäviä asiakkaistaan liittyvän rahanpesusta saataviin suhteellisen pieniin rangaistuksiin.

Kasvavan AML-sääntelyn yhdeksi haasteeksi on myös muodostunut sen laajuuden ja rikollisten käyttämien toimintatapojen määrän lineaarisuus. Mitä monimutkaisempi AML-sääntelyjärjestelmä on, sitä monimutkaisempia rahanpesumalleja rikolliset kehittävät, mikä osoittaa lainvalvontaviranomaisten olevan aina askeleen jäljessä laittomien rahoitusjärjestelmien tutkinnassa (Naheem, 2016, s. 32). Tässä tilanteessa peliteoria mahdollistaa esimerkiksi rikollisten toimien ennakoinnin antamalla todennäköisiä vastauksia heidän seuraavista liikkeistään. Pitkän aikavälin ennusteita tekemällä on myös mahdollista käyttää analyysiä hyväksi esimerkiksi AML-sääntelyn uudistamiseen ja tehostamiseen, ja tällä tavalla myös torjua Naheemin edellä esittämän haasteen jatkumista. Näin ollen peliteoreettisten mallien hyödyntäminen käytännön AML-toiminnan kehittämiseen voidaan yleisesti pitää merkittävänä niiden monipuolisten hyödyntämismahdollisuuksiensa ansiosta.

Kuvio 3. Esimerkki ekspansiivisen pelin graafisesta esityksestä, jossa kuvataan viranomaisten ja rahoituslaitosten välistä peliä AML-toimintaan liittyen (Araujo, 2009, s. 41).

Yllä oleva kuvio esittää Araujon (2009, s. 41) tutkimuksen mukaista ekspansiivisen pelin graafista mallinnusta viranomaisten ja rahoituslaitosten välisestä pelistä AML-toimintaan liittyen. Ekspansiivisella pelillä tarkoitetaan tässä tapauksessa dynaamisen, eli peräkkäisten siirtojen pelin laajennettua muotoa, jossa pelaajien kaikki mahdolliset strategiat ovat näkyvillä. Kuvion avulla saadaan selville, miten rahoituslaitoksen tulee toimia saadakseen suurimman hyödyn. Kuviossa rahoituslaitos oletetaan ensimmäiseksi pelaajaksi, joka voi päättää joko raportoida (r) tai olla raportoimatta (nr) rahanpesuepäilystä kansalliselle rahanpesun selvittelykeskukselle (COAF). Jos rahoituslaitos ei raportoi epäilystä, keskuspankin tulee joko rankaista (p) tai olla rankaisematta (np) rahoituslaitosta. Mikäli rahoituslaitos päättää raportoida, COAF:lla on vaihtoehtoina joko tiedottaa (i) tai olla tiedottamasta (ni) asiasta kansalliselle syyttäjälaitokselle tai arvopaperimarkkinaviranomaiselle (PPS/CVM). Tämän jälkeen he joko kysyvät (a) tai ovat kysymättä (na) oikeudelta pankkisalaisuuden poistamisesta. Lopulta oikeus päättää, onko rahanpesuepäilyyn liittyen tarpeeksi todisteita, ja sen

perusteella joko poistavat pankkialaisuuden (I) tai eivät (nl), jotta viranomaisilla olisi pääsy tarpeelliseen tietoon tutkiakseen tapausta. Kyseisen pelin ratkaisut riippuvat siis pankkialaisuuden purkamisen sekä rahoituslaitoksen saaman rangaistuksen todennäköisyydestä. Tällöin pankkialaisuuden poistamisen todennäköisyyden ollessa matala ei rahoituslaitoksella ole intressiä raportoida rahanpesuepäilystä perustuen siirroista saatuihin hyötyihin. Analyysi osoittaa, että AML-tehokkuutta voitaisiin parantaa lisäämällä sekä rangaistusten että pankkialaisuuden purkamisen todennäköisyyksiä epäilyissä rahanpesutapauksissa (Araujo, 2009, s. 41).

5.6 Käyttäytymistaloustiede selittämässä haasteita AML-toiminnassa

Taloustieteen tutkimukseen sisältyy paljon erilaisia empiirisiä tuloksia sekä psykologisia että yhteiskunnallisia oivalluksia, joita käyttäytymistaloustieteen teorioilla pyritään selittämään (Cartwright, 2018, s. 4). Tunnetuimpiin teorioihin kuuluu prospektiteoria, joka haastaa perinteistä taloustieteen odotetun hyödyn teoriaa kuvaamalla erilaisten kognitiivisten vinoutumien toimintaa, jotka estävät yksilöitä toimimasta rationaalisesti pyrkiessään maksimoimaan hyötyänsä erityisesti korkean riskin ja epävarmuuden vallitessa (Kahneman ja Tversky, 1979, s. 2). Sovellettaessa käyttäytymistaloustiedettä rahanpesun torjuntaan, sillä pyritään selittämään AML-toimijoiden ja rikollisten epärationaalista käytöstä. Aihetta on mielekästä tutkia, sillä kun kyetään huomioimaan toimijoiden epärationaalinen käytös, pystytään sen pohjalta myös tehostamaan AML-toimintaa vastaamalla aiempaa realistisempiin tarpeisiin. Seuraavaksi käydään läpi muutamia keskeisimpiä käyttäytymistaloustieteen sovelluksia liittyen rahanpesun torjuntaan.

5.6.1 Laumakäyttäytyminen

Laumakäyttäytymisellä tarkoitetaan yksilöiden ajatusten ja käyttäytymisen yhdenmukaistumista, joka johtuu enemmän vuorovaikutustilanteista kuin yksittäisen auktoriteetin toiminnasta (Kameda ja Hastie, 2015, s. 2). Ihmisille on luonnollista toimia tällä tavalla, mikäli on läsnä esimerkiksi mainehaitan riski tai epätäydellisen informaation

olosuhteet. Samalla se kuitenkin vääristää rationaalista ajattelua ja ohjaa usein tekemään yksilön preferenssien vastaisia päätöksiä.

AML-toiminnassa laumakäyttäytyminen voi heikentää torjunnan tehokkuutta esimerkiksi ilmoitusvelvollisten toiminnassa. Tällöin asiakastietojen keräämisen suppeneminen KYC-raportoinnissa saattaa vaikuttaa myös yksittäisen ilmoitusvelvollisen toimintaan tämän pelätessään kilpailukykyä alentumista, mikäli tämä jatkaisi itse tiukempaa raportointia muihin alan toimijoihin verrattuna. Lisäksi yleisesti rikosten määrää saattaa lisätä laumakäyttäytymistä ilmentävät tilanteet, joissa yhä useampi näkee, ettei esimerkiksi rahanpesusta tai sen raportoimatta jättämisestä jää kiinni tai seuraamukset ovat epätodennäköisiä. Tällöin yleinen ryhmän luoma ilmapiiri seuraamusten puutteesta todennäköisesti alentaa yksilöiden kynnystä syyllistyä rikokseen.

5.6.2 Optimismiharha

Optimismiharha käsitetään taipumuksena yliarvioida suotuisten tulevien tapahtumien todennäköisyys sekä aliarvioida epäsuotuisten tapahtumien todennäköisyys, ja sillä on todistettu olevan niin mikro- kuin makrotaloudellisiakin vaikutuksia (Bracha ja Brown, 2009, s. 67). Tässä epärationaalinen päätöksenteko pohjautuu yleensä esimerkiksi empiiristen tutkimustulosten merkityksen aliarviointiin tai huomiotta jättämiseen.

Rahanpesun torjunnan kannalta optimismiharhalla on useita eri esiintymistapoja. Esimerkiksi ilmoitusvelvolliset ja viranomaiset saattavat yliarvioida omien valvontajärjestelmiensä toimivuutta ja tehokkuutta, mikä aiheuttaa AML-toiminnan puutteita sekä vähentää ongelmien ennakoitua. Empiiristen tulosten aliarvostaminen saattaa käytännössä lisätä myös liian positiivisen mielikuvan ylläpitämistä oman alueen rahanpesuongelman laajuudesta yhteiskunnallisten päättäjien keskuudessa, jolloin sen torjumiseen ei välttämättä investoida tarpeeksi. Jotta optimismiharhaa pystyttäisiin havaitsemaan ja ennakoimaan paremmin, on tärkeää huolehtia AML-toimijoiden

kriittisen ajattelun vahvistamisesta esimerkiksi kouluttautumalla ja kehittämällä järjestelmiä jatkuvasti.

5.6.3 Heuristiikat

Heuristiikkoja käytetään löytämään ratkaisuja tilanteisiin, joissa optimaalisimman ratkaisun löytäminen perinteisin menetelmin on liian aikaa vievää tai tehotonta (Gigerenzel ja Engel, 2006, s. 17). Heuristiikat ovat siis usein hyödyllinen työkalu päätöksenteon tukena, mutta samalla niiden hyödyntäminen vaatii taitoa, jotta välttyään argumenttien liiallisen yksinkertaistamisen aiheuttamilta ajatusvääristymiltä, mikä taas saattaa helposti johtaa epärationaaliseen päätöksentekoon.

Erilaiset automatisoidut järjestelmät ilmentävät heuristiikkoja, kuten esimerkiksi tekoäly tai koneoppiminen (Gigerenzel ja Engel, 2006, s. 17), joita hyödynnetään myös rahanpesun torjunnassa. Tämä muodostaa kuitenkin riskejä, jotka tulee ottaa huomioon arvioitaessa ilmoitusvelvollisten järjestelmien liiallisesta automaatiosta, jolloin erilaiset heuristiikat saattavat heikentää järjestelmien prosessien luotettavuutta. Lisäksi on mahdollista, että heuristiikat ohjaavat esimerkiksi viranomaisten keskittymistä jo ennestään paljon huomiota saaneisiin tapauksiin tai ongelmiin, jolloin samanaikaisesti vireillä oleviin muihin tapauksiin saatetaan kohdentaa liian vähän resursseja. Ylipäätään on siis tärkeää tunnistaa ja pyrkiä löytämään empiriaan perustuvia argumentteja edellä mainittujen kaltaisten alitajunnan vääristymien arvioinnissa, jotta AML-toiminta olisi mahdollisimman tehokasta ja resurssit tulisi kohdennettua oikein.

Lisäksi Status quo -vinoumalla voidaan selittää esimerkiksi ilmoitusvelvollisten alhaista raportointia havaitsemaansa epäilyttävään toimintaan liittyen. Samuelsonin ja Zeckhauserin (1988, s. 8) mukaan Status quo -vinoumalla tarkoitetaan päätöksentekijän tapaa pitäytyä tämänhetkisessä vaihtoehdossa perustuen tulevaisuuden tappioiden yliarvottamiseen verrattuna vastaaviin voittoihin. AML-toimintaan liittyen vastaavaa voi ilmentyä esimerkiksi uusien rahanpesun vastaisten innovaatioiden käyttöönotossa, kun Status quo -vinoumaan perustuen esimerkiksi uuden käytännön toteuttaminen

aiheuttaa liiallista riskin karttamista, ja tällä tavoin päädytään jatkamaan vanhojen käytäntöjen mukaisesti, vaikka uusi tapa olisi saattanut todennäköisesti olla tehokkaampi vaihtoehto.

6 Johtopäätökset

Tutkielman tavoitteena oli tutkia integroivan kirjallisuuskatsauksen menetelmin, mitä taloustieteestä voi oppia liittyen rahanpesun estämiseen. Lisäksi pyrittiin analysoimaan nykyisiä käytänteitä tehokkuusnäkökulmasta ja löytämään estämistoimintaan liittyviä kehityskohteita. Euroalueen nykytilanteen kartoituksen tuloksena voidaan todeta rahanpesun olevan sen vastaisesta työstä huolimatta edelleen merkittävä makrotaloudellinen haaste, joka aiheuttaa yhteiskunnalle muun muassa rahoitusjärjestelmän vakauden heikkenemistä, markkinoiden vääristymistä, verotulojen menetystä sekä mahdollistaa järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa. Sovellettaessa teoriaa käytäntöön havaittiin, että rahanpesun estämistoimet ovat melko samankaltaisia globaalisti, joten tutkielman havaintojen voidaan todeta pitävän paikkansa pääosin myös euroalueen ulkopuolella.

Rahanpesun estäminen perustuu enimmäkseen alan sääntelyyn, kansainvälisen viranomaisyhteistyön, finanssitoimijoiden velvoitteisiin koskien KYC-toimintaa sekä ilmoitusvelvollisten toteuttamaan riskiperusteiseen arviointiin. Lisäksi pakotteet ja muut rangaistukset toimivat roolissaan toteuttamassa rahanpesun kriminalisaatiota sekä luodessaan myös jossain määrin ennalta estävää pelotevaikutusta. AML-toiminta euroalueella perustuu FATF:n laatimille suosituksille. Tutkimuksen perusteella havaittiin, että rahanpesun vastaisessa työssä ennalta estävällä AML-toiminnalla on suurin merkitys. Tähän kuuluu keskeisesti sääntely, joka kattaa kansallisten lakien lisäksi EU:n rahanpesudirektiivien soveltamisen. Niiden tarkoituksena on luoda kansainvälisellä tasolla mahdollisimman yhdenmukaisia säännöksiä sekä parantaa viranomaisyhteistyötä muun muassa mahdollistamalla laajempia toimivaltuuksia, jotta rahanpesun vastainen kansainvälinen yhteistyö olisi mahdollisimman sujuvaa.

Rikostaloustiede tarjoaa hyödyllisiä näkökulmia AML-toiminnan tehokkuuden tarkasteluun sekä yleisesti myös selittämään rahanpesun esiintyvyyttä. Empiirinen tutkimus tukee Beckerin mallin periaatteita, mutta myös esimerkiksi Adelsteinin malli tarjoaa arvokkaan lisän rikollisuuden torjunnan analysointiin. Kustannus-

hyötyanalyysiin perustuen estämistoiminnan painopiste tulisi olla resurssien tehokkaassa allokoinnissa ennalta estävästi. Ylipäätään lainvalvontaan julkishyödykkeenä on kannattavaa investoida, koska sillä on rikosten määrää vähentäviä ja yhteiskunnan kokonaisyötyä kasvattavia vaikutuksia. Agenttiteoriaan perustuen sääntelyjärjestelmää tulisi kehittää vähentämään sääntelyviranomaisten ja ilmoitusvelvollisten intressiristiriidan aiheuttamaa epärehellistä sekä tehotonta toimintaa. Peliteorian mallit taas kykenevät selittämään rikollisten ja sääntelyviranomaisten toimintatapoja sekä syitä erilaisten AML-toimien tehottomuudelle. Niistä on erityisesti hyötyä pyrittäessä ennakoimaan rikollisten toimintaa. Taloustieteelle tyypillisen toimijoiden rationaalisuuden olettaa haastamaan tutkielmaan sisällytettiin myös käyttäytymistaloustieteen näkökulma, jonka avulla todettiin satunnaisen epärationaalisuuden selittyvän erilaisilla kognitiivisilla vinoumilla. Ne huomioon ottamalla AML-toimia pystytään kehittämään vastaamaan entistä realistisempiin tarpeisiin.

Tutkielman luotettavuuden puolesta puhuu tieteellisten ja vertaisarvioitujen lähteiden käyttö sekä argumenttien pohjautuminen empiriaan, lakiin ja viranomaisaineistoon. On kuitenkin syytä huomioida, että tutkielmaan mukaan otettu aineisto on rajallista, joten esitetyt väitteet perustuvat vain osaan olemassa olevasta aineistosta. Näin ollen tutkielma johtopäätöksiä voidaan pitää totuudenmukaisina, mutta kokonaisuuden kannalta suuntaa antavina.

Tutkielman perusteella havaittiin, että suurimmat haasteet AML-toiminnassa keskittyvät kustannushyötyanalyysien toteuttamiseen, AML-toimien yhtenäistämiseen käytännön tasolla sekä rikollisten toiminnan ennakointiin. Tulevaisuuden tutkimusta tulisi siis kohdentaa erityisesti analysoimaan, mitkä AML-toimet ovat kaikista kustannustehokkaimpia ja miten kustannushyötylaskelmista saataisiin entistä realistisempia. Lisäksi tulisi tutkia, mihin suuntaan rikolliset ovat kehittämässä toimintaansa, ja kuinka esimerkiksi sääntelyn keinoin tätä pystytään ohjaamaan. Näin

AML-toimintaa pystytään kohdentamaan entistäkin paremmin ennalta estävästi, mikä lopulta on erittäin keskeistä rahanpesun torjunnan toimivuuden kannalta.

Tutkielmassa on käytetty tekoälyä tekstin oikolukemiseen, aineistojen kääntämiseen sekä suunnitteluvaiheessa aihepiirien rajaamiseen.

Lähteet

- Alexander. R.C.H. (2007). *Insider Dealing and Money Laundering in the EU: Law and Regulation*. 1, 24–26. <https://ebookcentral-proquest-com.proxy.uwasa.fi/lib/tritonia-ebooks/reader.action?docID=429646>
- Araujo. R. (2009). *Assessing the efficiency of the Brazilian anti-money laundering regulation: a game theoretic approach*. 37, 41.
- Becker. G. (1968). *The Economics of Crime and Punishment*. Law & Economics Center. 7, 383.
http://masonlec.org/site/rte_uploads/files/JEP/Readings/Butler%20Economic%20Analysis%20for%20Lawyers%203rd%20ed/CH%20VII%20Crime.pdf
- Bracha. A. Brown. D. (2009). *Affective decision making: A theory of optimism bias*. 67.
- Bun. M. Kelaher. R. Sarafidis. V. & Weatherburn. Don. (2020). *Crime, deterrence and punishment revisited*. 28 <https://doi.org/10.1007/s00181-019-01758-6>
- Burkey. M. (2013). *Game Theory: Anticipating Reactions for Winning Actions*. 2.
- Cohen. M. ja Farrington. P. (2021). *Appropriate measurement and use of “cost of crime” in policy analysis: Benefit-cost analysis of criminal justice policies has come of age*. 284, 287.
- European Banking Authority. 2023. *EBA Guidelines on effective management of ML/TF risks when providing access to financial services – applicable as of 3 November 2023*. Noudettu 11.11.2024 osoitteesta https://www.finanssivalvonta.fi/globalassets/fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2023/gls-on-mltf-risk-management-eba-gl-2023-04_fi_cor.pdf
- Euroopan komissio. (10/2022). *KOMMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE sisämarkkinoihin vaikuttavia ja rajat ylittäviin toimiin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä koskevasta arvioinnista*. 1, 15. Noudettu 25.10.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0554&from=EN>
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin. (2021). *EU:n toimet rahanpesun torjumiseksi pankkisektorilla ovat hajanaisia ja täytäntöönpano on riittämätöntä*. Noudettu

16.10.2024 osoitteesta <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fight-money-laundering-13-2021/fi/>

Eurooppa-neuvosto. (9/2024). *Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuminen EU:ssa.*

Noudettu 15.10.2024 osoitteesta

<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/>

European Council. (2024). *Anti-Money laundering: Council and Parliament strike deal on stricter rules.* Noudettu 28.10.2024 osoitteesta

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-stricter-rules/>

Europol. (n.d.). *Almost all criminal activities yield profits, often in the form of cash, that the criminals then seek to launder through various channels.* Noudettu 25.9.2024 osoitteesta

<https://www.europol.europa.eu/crime-areas/economic-crime/money-laundering>

Europol. (2021). *Cryptocurrencies: Tracing the evolution of criminal finances. Europol Spotlight Series. 2.* Noudettu 21.10.2024 osoitteesta

<https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol%20Spotlight%20-%20Cryptocurrencies%20-%20Tracing%20the%20evolution%20of%20criminal%20finances.pdf>

EUR-Lex. (2024). *DIRECTIVE (EU) 2024/1640 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. Official Journal of the European Union.* Noudettu 23.10.2024

osoitteesta https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401640

Farrington. D. ja Welsh. B. 2023. *The importance of cost-benefit analysis of crime reduction programmes.* 90.

FATF. (2024). *"Black and Grey" lists.* Noudettu 14.11.2024 osoitteesta

<https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>

Finanssivalvonta. (2018). *Asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen.* Noudettu 25.10.2024

osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/asiakkaantunteminen-ja-tunnistaminen/>

Finanssivalvonta. (2024). *Riskiarvio*. Noudettu 25.10.2024 osoitteesta

<https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/riskiarvio/>

Finanssivalvonta. (n.d.). *Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen*. Noudettu

30.9.2024 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/>

Finlex. (3/2009). *KKO:2009:59*. Noudettu 8.10.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2009/20090059?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rahanpesu#idm46111190645888>

Gaviyau. W. ja Sibindi. B. (2023). *Anti-money laundering and customer due diligence: empirical evidence from South Africa*. 227

Geiger. H. ja Wuensch. H. 2007. *The fight against money laundering*

An economic analysis of a cost-benefit paradoxon. 95

Gigerenzer. G. Engel. C. (2006). *Heuristics and the Law*. 17

Hämäläinen. S. (2024). *Julkinen talous ja instituutiot. Julkishyödykkeet*

(ulkoisvaikutukset). Vaasan yliopisto. (rajattu pääsy). s. 3

https://learn.uwasa.fi/pluginfile.php/94987/mod_resource/content/1/Julkinen_talous_ja_instituutiot%20L2.pdf

Imanpour. M. Rosenkranz. S. Westbrook. B. Unger. B. ja Ferwerda. J. *International Review of Law and Economics. A microeconomic foundation for optimal money laundering policie*. 8

Jacobsen. R. (2013). *Hands-on Guide to Cost-Benefit-Analysis of Crime Prevention Efforts*.

Centre for economic and business research.

Noudettu 22.11.2024 osoitteesta

https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/21._a_guide_on_how_to_determine_costs_and_benefits_of_crime_prevention.pdf

Jantunen. V. (2019). *Rahanpesu kuriin valvonnalla*. *Finanssivalvonta*. Noudettu

28.10.2024 osoitteesta

<https://www.slideshare.net/Finanssivalvonta/rahanpesu-kuriin-valvonnalla#1>

Kahneman. D. ja Tversky. A. (1979). *PROSPECT THEORY: AN ANALYSIS OF DECISION*

UNDER RISK. 4

Kameda. T. Hastie. R. (2015). *EMERGING TRENDS IN THE SOCIAL AND BEHAVIORAL SCIENCES. 2*

Keinänen. A. (2004). *Tilastollinen analyysi rikostaloustieteessä. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. 226.*

<http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-473-5>

Keskusrikospoliisi. (15.8.2023). *Rahanpesun selvittelykeskuksen puolivuositarkastus 2023.*

Noudettu 26.9.2024 osoitteesta

<https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuotiskatsaus-2023.pdf/12cd36fc-bc50-7d1c-0bd0-6ab96a378deb/rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuotiskatsaus-2023.pdf?t=1692019910690>

Kramer. J. Blokland. A. Kleemans. R. & Soudijn. M. (2023). *Money laundering as a service: Investigating business-like behavior in money laundering networks in the Netherlands. 315.*

Kute. D. Pradhan. B. Shukla. N. & Alamri. A. *Deep Learning and Explainable Artificial Intelligence Techniques Applied for Defecting Money Laundering-A Critical Review. IEEE Access. 14.*

<https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=9446887&tag=1>

Koczan. G. (19.9.2021). *Harmonisation KYC procedures. European Central Bank.*

Noudettu 25.10.2024

osoitteesta

https://www.ecb.europa.eu/paym/groups/pdf/dimcg/ecb.dimcg210127_item3_1b.en.pdf

Koivisto. A. (n.d.). *Tahallisuudesta talousrikoksissa. Oikeuden painetut julkaisut. 148.*

Noudettu 11.10.2024 osoitteesta

https://www.oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/julkaisut/painetutjulkaisut/rikosoikeuden_uudistuneetyleisetopit2004/NafbDh8Ah/11_Tahallisuudesta_talousrikoksissa_Ari-Pekka_Koivisto.pdf

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. 28.6.2017/444. Finlex.

Noudettu 26.9.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170444>

Masciandaro. D. (1999). *Money Laundering: the Economics of Regulation.* *European*

Journal of Law and Economics. Noudettu 22.11.2024 237-239. osoitteesta

<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1008776629651>

Miceli. T. (2021). *Crime as exchange: comparing alternative economic theories of*

criminal justice. *European Journal of Law and Economics.* 524.

Pavlidis. G. (2023). *Deploying artificial intelligence for anti-money laundering and asset*

recovery: the dawn of a new era. *Emerald insight.* 1.

[https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-03-2023-](https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-03-2023-0050/full/pdf)

[0050/full/pdf](https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-03-2023-0050/full/pdf)

Poliisi. (n.d.). *Rahanpesu.* Noudettu 25.9.2024 osoitteesta <https://poliisi.fi/rahanpesu>

Rahanpesu.fi (n.d.). *Ilmiöt.* Noudettu 26.9.2024 osoitteesta <https://rahanpesu.fi/ilmiot>

Rikoslaki. 19.12.1889/39. (11/2024). Finlex. Noudettu 14.11.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L32>

Remeur. C. (2019). *Understanding money laundering through real estate.*

transactions. *European Parliament.* 5. Noudettu 21.10.2024 osoitteesta

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%20001%20EPRS_Unde

[rstanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactio](https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%20001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf)

[ns.pdf](https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161094/7%20-%20001%20EPRS_Understanding%20money%20laundering%20through%20real%20estate%20transactions.pdf)

Ulkoministeriö. (n.d.). *Kansainväliset pakotteet.* Noudettu 28.10.2024 osoitteesta

<https://um.fi/pakotteet>

Salminen. A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin*

ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. [https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-081-8)

[081-8](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-081-8)

Salomaa. L. (2021). *RAHANPESURIKOKSET OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ X – Törkeät*

rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018. Keskusrikospoliisi. Noudettu

28.10.2024

osoitteesta

<https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Rahanpesurikokset->

[oikeuskäytännössä-2017-2018+-](#)
[+Törkeät+rahanpesutuomiot+käräjäoikeuksissa+2017+ja+2018.pdf/37927f4a-](#)
[53b9-7574-ef21-e81e86cff9fb/Rahanpesurikokset-oikeuskäytännössä-2017-](#)
[2018+-](#)
[+Törkeät+rahanpesutuomiot+käräjäoikeuksissa+2017+ja+2018.pdf?t=163212668](#)
[4820](#)

Samuelson. W. Zeckhauser. R. (1988). *Status Quo Bias in Decision Making*. 8

UNODC. (n.d.). *Money Laundering*. Noudettu 25.9.2024 osoitteesta

<https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>

Valtiovarainministeriö. (n.d.). *Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen*.

Noudettu 23.10.2024 osoitteesta <https://vm.fi/rahanpesu>

Valtiovarainministeriö. (2022). *Selvitys tietojenvaihdon parantamisesta kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa*. Noudettu 28.10.2024 osoitteesta

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163966/VM_2022_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y